

Bölcsődei csoportok kialakításának gyakorlati szempontjai

Előzetes információk

A csoportok kialakításának tervezése valójában már a jelentkezéskor elkezdődik. A szülővel folytatott első beszélgetés során olyan információkhoz juthatunk, amelyek a későbbi csoportba sorolás szempontjából is jelentősek lehetnek.

A megfelelő, bizalmat építő kommunikáció lehetőséget teremt arra, hogy a szülő beszéljen gyermeke szokásairól, személyiségéről, fejlődéséről, a családi nevelés során kialakult rutinokról, valamint azokról a körülményekről, amelyek a bölcsődei beilleszkedés szempontjából fontosak lehetnek.

A beszélgetés során tudomást szerezhetünk többek között a gyermek esetleges fejlődési nehézségeiről, sajátos szükségleteiről, korai fejlesztéséről, étkezési vagy egyéb egyéni sajátosságairól, valamint a család olyan körülményeiről, amelyek a gyermek bölcsődei életére hatással lehetnek.

Az így megszerzett információk azonban nem önmagukban határozzák meg a gyermek helyét a csoportban. A cél az, hogy a rendelkezésre álló ismereteket a többi szemponttal együtt mérlegelve olyan csoportösszetételt alakítsunk ki, amely a gyermekek számára biztonságos, jól működő és fejlődésüket támogató környezetet biztosít.

A tervezés elsődleges szempontja a gyermekek jóléte. A csoportok kialakításakor ezért különös figyelmet kell fordítani a gyermek biztonságérzetének megteremtésére, a sikeres adaptáció támogatására és az egyéni bánásmód lehetőségének biztosítására.

A csoportok kialakításának meghatározó szempontjai

Életkor és a csoport korösszetétele

A csoportok kialakításakor gyakran felmerülő kérdés, hogy a homogén vagy a heterogén életkorú csoport tekinthető-e ideálisnak.

A bölcsődei nevelés-gondozásban mindkét csoportszervezési forma elfogadott. A gyakorlatban azonban – amennyiben az intézmény lehetőségei ezt megengedik – célszerű törekedni a homogén életkorú csoportok kialakítására.

Az azonos vagy egymáshoz közel álló életkorú gyermekek esetében gyakrabban találkozhatunk hasonló fejlődési és önállósodási szükségletekkel, hasonló játékgigénnyel és napirendi szükségletekkel. Ez megkönnyítheti a csoport napirendjének és tevékenységeinek szervezését, ugyanakkor nem jelenti azt, hogy az azonos életkorú gyermekek szükségletei vagy fejlettsége azonos lenne. Az egyéni különbségek ebben az esetben is meghatározóak.

A heterogén életkorú csoportnak ugyanakkor szintén lehetnek előnyei. A fiatalabb gyermekek számára mintát jelenthetnek az idősebbek: megfigyelhetik játékukat, önállóságukat, kommunikációjukat, és természetes módon tapasztalhatják meg a társas együttélés különböző formáit. Az idősebb gyermekek pedig lehetőséget kaphatnak arra, hogy segítsenek a kisebbeknek, ezáltal megtapasztalják a segítő, támogató, kezdeményező szerepet.

A csoport korösszetételének megtervezése ugyanakkor nagymértékben függ az intézmény működési sajátosságaitól. Többcsoportos bölcsődében a tervezés során nagyobb lehetőség van az életkor szerinti tudatosabb csoportszervezésre. A szabad férőhelyek, az év közben érkező gyermekek és a felvételi igények azonban később módosíthatják a kezdetben kialakított arányokat.

Az egy- vagy kétcsoportos bölcsődékben még nagyobb kihívást jelenthet a homogén csoport kialakítása, hiszen a csoport összetételét alapvetően az adott időszakban jelentkező és felvehető gyermekek életkora határozza meg.

A csoportlétszám

A csoportok kialakításának egyik alapvető keretét a jogszabályban meghatározott maximális csoportlétszám jelenti.

Bölcsődében egy csoportban fő szabály szerint legfeljebb 12 gyermek nevelhető és gondozható. Amennyiben valamennyi gyermek betöltötte a második életévét, a maximális csoportlétszám 14 fő lehet. Sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek integrált ellátása esetén a maximális létszám a gyermekek számától függően alacsonyabb: egy ilyen gyermek esetén legfeljebb 11, két ilyen gyermek esetén legfeljebb 10 gyermek látható el egy csoportban.

A csoportlétszám meghatározásakor ezért nem elegendő csupán a férőhelyek számát figyelembe venni. Már a tervezéskor szükséges áttekinteni, hogy az adott csoportba kerülő gyermekek között van-e sajátos nevelési igényű vagy korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek, és ennek milyen hatása van a megengedett csoportlétszámra.

Mini bölcsődében fő szabály szerint legfeljebb 7 gyermek nevelhető és gondozható egy csoportban, illetve 8 fő, ha valamennyi gyermek betöltötte a második életévét. Sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek integrált ellátása esetén egy ilyen gyermek mellett legfeljebb 6, kettő vagy három ilyen gyermek esetén legfeljebb 3 gyermek lehet a csoportban.

A gyermekek egyenletes elosztása az alcsoportok között

A csoportok kialakításánál nemcsak az összlétszámra, hanem a két kisgyermeknevelőhöz tartozó gyermekek arányára is figyelmet kell fordítani.

Amennyiben a gyermekek életkora, egyéni szükségletei vagy egyéb körülményei ezt lehetővé teszik, célszerű törekedni arra, hogy az alcsoportok összetétele és a nevelés-gondozásból adódó feladatok arányosan oszoljanak meg a két kisgyermeknevelő között.

Nem feltétlenül a matematikailag teljesen azonos létszám a legfontosabb, hanem az, hogy a gyermekek szükségletei és az ellátással járó szakmai terhek is kiegyensúlyozottan jelenjenek meg.

Különösen fontos ez akkor, ha valamelyik gyermek fokozottabb figyelmet, egyéni támogatást vagy speciális szakmai megközelítést igényel.

A kisgyermeknevelők személyisége és szakmai kompetenciái

A csoportok kialakításakor a gyermekek mellett a kisgyermeknevelők személyiségét, pedagógiai gyakorlatát is figyelembe kell venni.

A bölcsődevezető napi munkája során tapasztalatot szerez a kisgyermeknevelők szakmai erősségeiről, nevelői attitűdjéről, kommunikációs stílusáról és arról, hogy milyen életkorú vagy milyen szükségletű gyermekek mellett tudnak különösen eredményesen dolgozni.

Másfajta szakmai felkészültséget és rugalmasságot igényelhet egy fiatalabb gyermekekből álló csoport, egy nagyobb önállóságú gyermekekből álló közösség, illetve egy olyan csoport, amelyben sajátos nevelési igényű vagy korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek is jelen van.

Ezért a csoportkialakítás során érdemes azt is mérlegelni, hogy az adott gyermekek szükségletei és a kisgyermeknevelő szakmai erősségei hogyan tudnak egymással találkozni.

Fontos szempont az is, hogy a kisgyermeknevelő párok személyiségjegyei ne kioltás, hanem erősítsék egymást. Pályakezdő kisgyermeknevelőt mentorálni kell, ahogyan a Gyesről visszatérő kollégát is, ezzel támogatva a munkába való visszailleszkedését.

A gyermekek társas kapcsolatai

A csoportok kialakításánál fontos szempont lehet a gyermekek már meglévő kapcsolatrendszere is.

A bölcsődébe együtt érkező testvérek, korábbi játszótéri vagy családi kapcsolatok, illetve az intézményben már meglévő baráti kapcsolatok támogatják a beilleszkedést és biztonságot adhatnak a gyermek számára.

Ugyanakkor nem célszerű kizárólag arra törekedni, hogy az egymást ismerő gyermekek minden esetben egy csoportba kerüljenek. A döntésnél azt is mérlegelni kell, hogy az adott kapcsolatok milyen hatással lehetnek a gyermekek társkapcsolatainak fejlődésére, a csoport működésére.

Szülői kérések és igények

A szülők kéréseit és korábbi tapasztalatait is érdemes figyelembe venni a csoportok kialakításakor.

Abban az esetben, ha egy korábban bölcsődébe járó gyermek esetében a szülő és a kisgyermeknevelő között jó, bizalomra alapuló kapcsolat alakult ki, érthető lehet a szülő igénye arra, hogy következő gyermeke is ugyanahhoz a kisgyermeknevelőhöz kerüljön.

A szülői kérések azonban nem lehetnek meghatározóbbak a gyermek szakmai szempontból indokolt szükségleteinél. A vezetőnek minden esetben azt kell mérlegelnie, hogy a kérés teljesítése szolgálja-e a gyermek érdekét, és nem befolyásolja-e hátrányosan a gyermek beilleszkedését, fejlődését vagy a csoport működését.

Amennyiben a szülő kérése nem teljesíthető, fontos, hogy a döntés kommunikációja ne egyszerű elutasítás legyen. A szülő számára érthető módon, a gyermek szempontjából megfogalmazva és szakmai érvekkel alátámasztva szükséges bemutatni, hogy miért született az adott döntés.

A fentebb leírtakból jól érzékelhető, hogy a legfontosabb kérdés nem az, hogy hogyan tudjuk a gyermekeket a rendelkezésre álló csoportokba elhelyezni, hanem az, hogy milyen csoportösszetétellel tudjuk számukra a legbiztonságosabb, leginkább támogató és fejlődésüket elősegítő bölcsődei környezetet megteremteni.

Készítette: Béres Zoltánné